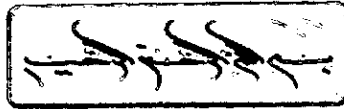

تک نگاری

روستای مالی دره سوادکوه

تنگه سرخ آباد

فرشته غلامی

غلامی، فرشته - ۱۳۴۵

تک نگاری روستای مالی دره سوادکوه-تنگه سرخ آباد/ مولف: غلامی، فرشته، - انتشارات علمی
یسنا، چاپ ۱۳۹۱، ۲۵۷ ص.

ISBN: 978 - 600 - 6832 - 01-2

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا:

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ع ۷۳ الف / ۲۱۲۱ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۲۲۵۳

شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۱۹۲۳۰

افزوده شناسه:

چاپ: اول

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۸۳۲ - ۰۱ - ۲

عنوان: تک نگاری روستای مالی دره سوادکوه-تنگه سرخ آباد

نویسنده: غلامی، فرشته

ویراستار: فاطمه عبدالله پور

ناشر: انتشارات علمی یسنا

تصاویر روی جلد کتاب: عیسی غلامی

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

طراحی و گرافیک: فرزاد لطفی - معصومه عبدالله پور (انتشارات علمی یسنا)

چاپ و صحافی: چاپ هنرالتحریر بابل ۲۲۵۷۸۰۲ - ۲۲۶۲۳۰۱

مازندران، قائم شهر، انتشارات علمی یسنا، ۲۲۶۵۱۰۰، ۲۲۴۲۳۱۰ - ۱۲۳۰

پیشگفتار

۱.....مقدمه

فصل اول - موقعیت جغرافیایی و طبیعی

۸.....موقعیت شهرستان سوادکوه

۸.....تقسیمات کشوری

۹.....وجه تسمیه سوادکوه

۱۰.....روستا

۱۱.....موقعیت روستای مالی دره

۱۲.....تاریخچه روستای مالی دره

۱۵.....وجه تسمیه مالی دره

۱۶.....آب و هوا

۱۶.....درختان

۱۷.....پوشش گیاهی

۱۷.....گیاهان دارویی

۱۷.....نمونه مصرف دارویی

۱۷.....گل‌ها

۱۸.....مراتع روستایی

۱۹.....کوه‌ها و تپه‌ها

۲۰.....محصولات مالی دره

۲۰.....رودخانه

۲۱.....چشمه‌ها

۲۲.....سبزیجات

۲۲.....حیات وحش

۲۲.....حیوانات و جانوران

۲۳.....پرندگان

۲۳.....	انقراض حیات وحش.....
۲۳.....	معادن.....
۲۵.....	جمع بندی و نتیجه.....
۲۷.....	منابع.....
۲۸.....	تصاویر.....
۶۲.....	نقشه.....

فصل دوم - جغرافیای انسانی و ساختار فرهنگی

۶۴.....	مقدمه.....
۶۵.....	جمعیت.....
۶۷.....	زبان.....
۶۸.....	ظواهر زندگی از گذشته تا حال.....
۶۸.....	تغذیه.....
۶۸.....	واحدهای مسکونی.....
۶۸.....	لوازم زندگی.....
۶۹.....	لوازم پخت و پز.....
۷۰.....	لباس.....
۷۱.....	آیین محرم.....
۷۴.....	مهمان نوازی.....
۷۴.....	غذاهای سنتی.....
۷۵.....	آیین آفتابخواهی (خیروا خیرون وا).....
۷۷.....	سیزدهم تیرماه (تیرماه سیزه شو/ لال شو).....
۸۰.....	عید مردگان (عید ماه/ ۲۶ تیرماه).....
۸۲.....	آیین نوروز.....
۸۶.....	خانه تکانی.....
۸۶.....	وسایل و ملزومات سال نو.....
۸۷.....	مادر مه (سبک پا).....
۸۸.....	دید و بازدید.....
۸۸.....	چهارشنبه سوری.....
۸۸.....	آش آخرین چهارشنبه.....

۸۹	نوروز خوانی.....
۹۰	سیزده بدر
۹۱	آیین ازدواج.....
۹۱	انتخاب همسر.....
۹۱	کیجاوین (دیدن دختر)
۹۲	خواستگاری.....
۹۳	قندشکنی (آره گیرون)
۹۴	مراسم عقد و عروسی.....
۹۴	آداب قبل از مراسم عروسی.....
۹۴	لباس داماد و عروس.....
۹۵	مراسم حنابندان.....
۹۵	عروس حمام (عاروس خَمُوم) و داماد حمام.....
۹۶	مراسم روز عروسی.....
۹۷	آوردن عروس (عاروس یار)
۹۸	بازی های روز عروسی.....
۹۸	کَلِ کا.....
۹۸	برودِ برودِکا (کِتِکْ کا)
۹۹	هدیه کنان.....
۹۹	صبحانه عروس.....
۱۰۰	مارپلا (پلو مادر عروس)
۱۰۰	دیس کِلِه (پخت برنج)
۱۰۰	به سلام رفتن و عرض ارادت عروس و داماد.....
۱۰۰	مادر عروس (عروسِ مار)
۱۰۱	پدر داماد (داماد پیر)
۱۰۱	آیین عزاداری.....
۱۰۱	زاری کردن یا نواجش (تُوری، موری)
۱۰۳	عید قربان.....
۱۰۳	عید غدیر.....
۱۰۳	گرامی داشت حجاج.....

۱۰۴.....	شب یلدا.....
۱۰۴.....	آیین ماه رمضان.....
۱۰۴.....	سحر و افطار.....
۱۰۵.....	عید فطر.....
۱۰۵.....	ماما (قابله محلی).....
۱۰۵.....	دهمین روز زایمان (دِه حَموم).....
۱۰۶.....	ختنه‌سوری.....
۱۰۶.....	دندان‌سری (دَن‌دُون‌سَری).....
۱۰۶.....	گَهواره (گِرِه).....
۱۰۷.....	گذران اوقات فراغت.....
۱۰۷.....	اهمیت کار پسران و دختران.....
۱۰۸.....	نقش زنان.....
۱۰۸.....	نوع روابط و نحوه برخورد زنان و مردان.....
۱۰۹.....	محرم و نامحرم.....
۱۰۹.....	موسیقی.....
۱۱۰.....	اسامی ماهها.....
۱۱۱.....	باورها و خرافات.....
۱۱۲.....	تِلا و تَگ (آواز خروس).....
۱۱۲.....	زوزه شغال (شال).....
۱۱۲.....	عوعوی سگ (واق واق سگ) ، مامای گاو (تِلِه).....
۱۱۲.....	قُدْ قُد مرغ (مار کِرک).....
۱۱۲.....	اعتقاد در رابطه با روزها.....
۱۱۳.....	مسافر.....
۱۱۳.....	زن زائو و آل.....
۱۱۳.....	خورشید گرفتگی.....
۱۱۴.....	افسانه ها.....
۱۱۴.....	جن و قابله.....
۱۱۴.....	کاظم، شینزر.....
۱۱۵.....	رعنا و نجما.....

۱۱۷	فاطمه و مسکین
۱۱۸	سیمرغ (سیو مرغ)
۱۲۰	لالایی
۱۲۱	بازی ها
۱۲۲	سه خواهر
۱۲۳	معما
۱۲۴	اشعار و تصنیف
۱۲۴	در وصف بهار
۱۲۴	در وصف پاییز
۱۲۵	در وصف فراق دوستان
۱۲۵	در وصف زمستان و تنهایی
۱۲۵	در وصف تمام فصول
۱۲۶	در وصف بخت دختر
۱۲۶	در وصف غریبی دور از وطن
۱۲۷	در وصف جوان
۱۲۷	در وصف برادر
۱۲۷	در وصف یار
۱۲۸	در وصف مجردین
۱۲۸	در وصف دلدادگی
۱۲۹	وفاداری زن و شوهر
۱۲۹	در وصف نماز
۱۳۰	وصف نذر
۱۳۰	در وصف مرگ
۱۳۱	در وصف عاقبت
۱۳۲	لغات
۱۳۴	ضرب المثلها
۱۴۵	برج باوند و باور مرتبط به آن
۱۴۸	جشن قرق شکنی
۱۵۰	جمع بندی و نتیجه

منابع..... ۱۵۲

تصاویر..... ۱۵۳

فصل سوم - ساختار اجتماعی و جمعیتی

تعداد و توزیع جمعیت برحسب جنس، سن، سواد..... ۱۵۵

جمعیت شاغل..... ۱۵۹

حرکات جمعیت..... ۱۶۰

حرکات زمانی..... ۱۶۰

تحرک مکانی و جغرافیای جمعیت..... ۱۶۱

ساخت اجتماعی ده و تغییرات آن..... ۱۶۷

گروه ها و قشر های اجتماعی..... ۱۶۷

تحرک اجتماعی (افقی و عمودی)..... ۱۷۰

تقسیمات محلی روستای مالی دره..... ۱۷۰

زمینداری و تحول آن و اصلاحات ارضی..... ۱۷۱

نهاد های اجتماعی..... ۱۷۳

ساخت خانواده..... ۱۷۳

موقعیت افراد در خانواده (مرد، زن، پسر، دختر)..... ۱۷۳

ازدواج..... ۱۷۴

طلاق..... ۱۷۵

روابط همسایگی..... ۱۷۵

تعلیم و تربیت (سنتی - جدید)..... ۱۷۶

مذهب..... ۱۷۶

مسجد و سازمان های آن..... ۱۷۷

شهداء..... ۱۷۷

امکانات زیربنایی..... ۱۷۷

راههای ارتباطی..... ۱۷۷

انرژی و ارتباطات..... ۱۷۸

امکانات بهداشتی..... ۱۷۸

امکانات تفریحی و رفاهی..... ۱۷۹

امکانات آموزشی..... ۱۸۰

۱۸۰	سازمانها و نهادهای اداری و مذهبی
۱۸۱	گردشگری
۱۸۴	نتیجه
۱۸۶	منابع
۱۸۷	تصاویر

فصل چهارم - مسکن و معماری

۱۹۰	سیمای روستا
۱۹۰	مسکن و معماری
۱۹۱	پی‌ریزی ساختمان
۱۹۱	دیوار
۱۹۱	درب و پنجره (لوجین: پنجره کوچک)
۱۹۲	پشت بام (بام پلو)
۱۹۲	اتاق‌ها
۱۹۲	ایوان (درون)
۱۹۲	مطبخ (تش گر خینه: آشپزخانه)
۱۹۳	تنور (تندیر)
۱۹۳	دیوار حیاط و باغ (کروچ)
۱۹۳	نرده‌بان چوبی (کاتی)
۱۹۳	سرویس بهداشتی (حمام / تشرون و...)
۱۹۴	نگهداری احشام (کَلوم)
۱۹۴	کِرک کَلی (لانه مرغ)
۱۹۴	نمای بیرونی خانه‌های قدیمی
۱۹۴	مسجد
۱۹۴	مدرسه
۱۹۵	ساختمان‌های جدید
۱۹۶	جمع‌بندی و نتیجه
۱۹۹	تصاویر

فصل پنجم - ساختار اقتصادی

۲۰۹	 فعاليت اقتصادی
۲۱۰	 کشاورزی و دامداری
۲۱۲	 کشاورزی
۲۱۲	 درختکاری
۲۱۳	 دامداری
۲۱۴	 محصولات دامی
۲۱۶	 فصل پشم چینی
۲۱۶	 فصل کوچ گوسفندان
۲۱۹	 زنبورداری
۲۲۰	 مرتع
۲۲۰	 شرکت تعاونی
۲۲۲	 جمع بندی و نتیجه
۲۲۴	 منابع
۲۲۵	 تصاویر

فصل ششم - بقیه ساختار اقتصادی

۲۳۰	 صنایع
۲۳۰	 اَسِيو (آسیاب آبی)
۲۳۰	 ازال (خیش)
۲۳۰	 چَل (چرخ نخریسی)
۲۳۰	 کِرچال (کارگاه بافندگی)
۲۳۰	 وَرْدِشونه
۲۳۰	 شونه سَر
۲۳۱	 کِتْلوم
۲۳۱	 تِلِم
۲۳۱	 کِلک
۲۳۱	 گِلِج
۲۳۱	 بَرک
۲۳۱	 لَم چوغا

۲۳۱	جوراب و دستکش پشمی
۲۳۱	شِلِه
۲۳۱	پیش جُورِب
۲۳۱	طناب
۲۳۱	لَمِه (نَمَد)
۲۳۳	جمع بندی و نتیجه
۲۳۴	تصاویر
۲۳۹	سخن پایانی
۲۴۰	منابع

پیشگفتار

ارائه تحلیلی روشن از گذشته، حال، آینده جوامع از ابعاد مهم مطالعات اجتماعی محسوب می شود، انجام سرمایه گذاری و راهبردی نمودن هر نوع برنامه ریزی توسعه ای در هر یک از زمینه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جغرافیایی بدون توجه به ویژگی های هویتی گروه های مختلف جمعیتی، مقدور نیست. تغییرات حاصل از جریان اجتماعی شدن، گرایش به مصرف گرایی، تنوع در نوع فعالیت، گرایش روستاییان به شهرنشینی و خارج شدن از اقتصاد تولید به مصرف، فراموشی تدریجی فرهنگ مادی و معنوی، و نقش گسترده رسانه ها در بُعد ملی و فرا ملی، و شکسته شدن مرزهای فرهنگی و تاثیرات حاصل از جهانی شدن، لزوم تحقیقات وسیع و همه جانبه جوامع در شناخت، معرفی و حفظ ویژگی های مختلف هویتی، بخصوص فرهنگ عامه در گروه های جمعیتی بیش از گذشته احساس می شود. شناخت دهات پراکنده و روستاها در مطالعات اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی، محور بررسی و قضاوت در رابطه با تمدن و فرهنگ بشری است. در مباحث مربوط به برنامه ریزی و توسعه انسانی، آن چه بیشتر مورد توجه قرار می گیرد، پدیده شهرنشینی و شهرگرایی و توسعه و پیشرفت شهرهاست، در حالی که به نظر می آید در عصر مدرنیسم و فرا مدرن، روستاها و دهات مورد بی مهری قرار می گیرد.

نگارنده نیز به دلیل علاقه به مطالعات مردم شناسی روستایی و حفظ میراث فرهنگی و اجتماعی، اقتصادی و نیز علاقه مردم روستای مالی دره و سوادکوه به معرفی و حفظ هویت نیاکان خود که به تدریج در حال فراموشی است، به مطالعه و تدوین کتاب حاضر اقدام نموده است. این اثر، ادامه پژوهشی است که با راهنمایی آقای دکتر مهدی طالب از دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران از سال ۱۳۶۹ تحت عنوان «مونوگرافی از روستای مالی دره سوادکوه» از بعد اقتصادی و بررسی جنبه های اجتماعی، فرهنگی و جغرافیایی در سطح محدود انجام گرفته است.

رعایت بی طرفی علمی با استفاده از داده های دست اول، مشاهده همراه با مشارکت با توجه به جزئیات زندگی و مصاحبه با دامداران، مهاجرین فصلی و افرادی که در مدت

زمان کوتاه از شروع فصل بهار از مناطق قشلاقی و سایر مناطق به ییلاق کوچ کرده‌اند، با بررسی عمیق، مشاهده مستقیم، مصاحبه و پرسشنامه، استفاده از برخی از اسناد و مدارک و عکس به عنوان ده نمونه مورد بررسی قرار گرفته است. از این رو امید است برای اکثر علاقمندان مردم شناسی، دانشجویان رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی و دوستداران سوادکوه مفید باشد.

از کلیه کسانی که به نحوی از آنجا قلبشان برای تاریخ و جغرافیای مالی دره می‌تپد و روح‌شان را با طبیعت بکر و دست‌نخورده این دیار صیقل می‌بخشند و در این راستا اینجانب را یاری نموده‌اند و از هر گونه ارائه طریق کوتاهی نکرده‌اند، (اعم از دامداران، بومیان مالی دره و مهاجرین فصلی و زنان و مردانی که با رضایت خاطر و با کمال اطمینان میراث هویتی آبا و اجدادی خود را در اختیار نویسنده قرار دادند)، که از ذکر نام آن سروران و بزرگواران به علت کثرت اسامی معذور می‌باشد، تشکر و قدردانی می‌شود.

تقدیم به:

- ✓ روح روان پدر بزرگوارم عیسی غلامی
- ✓ دایی عزیزم، علی عبادی دانشجوی رشته حقوق دانشگاه تهران
- ✓ شهداء تنگه سرخ آباد
- ✓ همسرم به خاطر گذشت، مهربانی و همکاریش در تمامی مراحل پژوهش.
- ✓ مردم فرهیخته سوادکوه بویژه اهالی سلحشور تنگه سرخ آباد

مقدمه

بررسی سیر تاریخی حیات انسانی، زندگی گروهی و دسته جمعی انسان بیانگر اجتماعی بودن انسان می باشد. در طول زمان، نوع مناسبات اجتماعی، اقتصادی، خانوادگی، خویشاوندی، رفتارها، آداب و سنن، اخلاق، اعتقادی هر یک از گروه ها و جوامع متفاوت، متنوع و پیچیده بوده است تا عصر جدید که تنوع و پیچیدگی آن افزایش یافته است. به طوری که بحث و بررسی، شناخت و معرفی، در باره آنها را در محدوده رشته های خاصی چون مردم شناسی، انسان شناسی و جامعه شناسی می توان به حساب آورد.

در این میان «مردم شناسی» علمی است که زندگی اجتماعی و حیات فکری و فرهنگ انسان را با توجه به سیر تاریخی و مناسبات طبیعی و اجتماعی بررسی می کند. در واقع علل به وجود آمدن سازمان ها و بنیان های کهن فرهنگی جامعه بشری را که برخی در جوامع معاصر رایج و برخی دیگر متروک شده است، کشف می نماید.^(۱) از طرفی، مردم شناسی چنان با مردم نگاری وابسته است که امکان تفکیک بین آنها دشوار است. مردم نگاری گزارش نسبتاً کاملی از همه ی مسائل مربوط به یک واحد اجتماعی و قابل تفکیک است.^(۲)

«تحقیق به شیوه تکننگاری را نخستین بار فردریک لویله^۱ در قرن نوزدهم در توصیف زندگی کارگران بکار برده است. روش او بعدها به وسیله ی محققان تکمیل شد و در زمینه شناخت جوامع روستایی بکار رفت.»^(۳)

«نخستین مطالعات روستایی به شیوه تکننگاری در آمریکا در دهه های نخست قرن بیستم انجام گرفت. پس از جنگ جهانی دوم تحت تأثیر جامعه شناسی آمریکا، جامعه شناسان اروپایی به مطالعات روستایی پرداختند. در آسیا باید از هندوستان به عنوان پیشگام مونوگرافی یاد کرد.

^۱ - Anthropology

^۲ - Leplay (F)

در ایران تک‌نگاری به صورت ناقص و تقریباً ادبی با چاپ کتاب اورازان (۱۳۳۳) و بعد تات‌نشین‌های بلوک زهرا (۱۳۳۷) جلال آل احمد، که بیشتر توجه به تحقیق در باب عقاید و آداب و رسوم و فرهنگ عامه بود.^(۴)

«پس از تأسیس مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، پژوهش‌های علمی منظم در زمینه جامعه‌شناسی روستایی ایران نیز مانند حوزه‌های دیگر جامعه‌شناسی آغاز شده است. از جمله فشن‌دک، نوشته پورکریم با ضمیمه جغرافیایی طالقان به قلم محمدحسن ضیع‌الدوله در ۱۳۴۱، مونوگرافی ده طالب‌آباد، جواد صفی‌نژاد در سال ۱۳۵۴ و نیز از ۱۳۴۷ به بعد مؤسسه مردم‌شناسی در مجله هنر و مردم به درج مقالات تک‌نگاری همت گذاشت»^(۵)

«مندراس می نویسد: تردیدی نیست که جهان بینی روستایی تحت تأثیر ویژگی های زمانش قرار دارد. باید از تحلیل این ویژگی ها به درک جهان بینی روستایی نایل شد. بنابراین تک نگاری ده یا «ناحیه» از بارزترین روش های تحقیق برای جامعه شناسی روستایی است.

مطالعه ده، مستلزم ارتباط و تماس مستمر با فضاهای مختلف جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و غیره است. بنابراین محقق باید آن را از دیدگاه مهندسين کشاورزی، اقتصاد، جغرافیا، مردم شناسی و مورخان مورد بررسی قرار دهد. این کار در عمل دشوار می نماید و کار یک گروه از متخصصان رشته های مختلف را ایجاب می کند جامعه شناسی که به کار تک نگاری ده می پردازد باید با فنون مختلف آشنایی داشته باشد و از دستاوردهای علوم مختلف بهره گیرد، و با اقامت طولانی در ده، شرکت در زندگی مردم، و از طریق مشاهده مستقیم و عینی، جنبه های مختلف زندگی مردم را همان گونه که هست، ثبت کند و آن ها را طبقه بندی و مورد تحلیل قرار دهد، سرانجام گزارش نهایی را تهیه کند.»^(۶)

از نظر داده‌ها و روش مطالعه، می‌توان مطالعات انجام شده در زمینه ی جامعه‌شناسی روستایی را به سه دسته تقسیم کرد:

۱- مطالعات تکنگرانه با داده‌های دست اول که بیشتر از نوع توصیفی‌اند و جنبهٔ مردم‌شناسانهٔ آن‌ها غالب است. با روش ژرفانگر، «مشاهده همراه با مشارکت» منطقه‌ای از کشور به عنوان نمونه مطالعه انتخاب شده و از نظر پیشینه روستا، همه جوانب اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن مورد بررسی قرار گرفته است. مطالعات محققانی چون: صفی‌نژاد، مونوگرافی ده طالب‌آباد، ۱۳۵۴. موریو اونو، و مهدی طالب از ابراهیم‌آباد نیشابور، تهران، ۱۳۴۶. ایروانی، به آباد ۱۳۴۴ به رشته تحریر در آمده‌اند.

۲- مطالعات معطوف به اصلاحات اراضی، از مهم‌ترین عوامل و گونه‌های تغییر در جامعهٔ روستایی و حتی در میاس کلی‌تر جامعهٔ ایران، طرح و اجرای برنامه اصلاحات اراضی بوده است. مطالعه محققانی چون مصطفی ازکیا، در زمینه اصلاحات اراضی ۱۳۷۰ و ۱۳۸۱. اریک موگلند ۱۳۶۰. باقر مؤمنی ۱۳۵۹ با استفاده از روش‌های مطالعه ژرفایی بوده‌اند.

۳- مطالعه مبتنی بر داده‌های ثانوی، همراه با مطالعات پیمایشی همراه با افزایش آمار و سرشماری‌های عمومی و کشاورزی در مراکز دولتی، آمار مربوط به سواد، آموزش، مهاجرت... کم و بیش بخش مهمی از پایان‌نامه‌های دانشجویی و مقالات ارائه شده از این گونه‌اند.^(۷)

در واقع از نظر «داده‌ها و روش مطالعه مونوگرافی یا مردم‌نگاری مطالعه‌ای مشاهده‌ای^۱ مشاهده همراه با مشارکت^۲ زندگی با موضوع تحقیق می‌باشد»^(۸) که نمونه آن را در ایران «شادروان نادر افشار نادری» به عنوان مردم‌شناسی با تیره‌های مختلفی از عشایر مدت‌های طولانی، در بیلاق و قشلاقشان، زیر چادرهایشان، روی جاجیم‌هایشان، حضور داشتند می‌خواهید و می‌نشست، جهت بررسی همه جانبه و عمیق، به این ترتیب واحد مورد مطالعه از هر جهت مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد. در واقع تاملت^۳ پدیده یا فرد مورد مطالعه بطور کامل دیده می‌شود؛ همان طور که بیان شد از آن جایی که هر تحقیق اجتماعی در معنای وسیع کلمه

¹ - observational study

² - Participant observation

³ - Tatality

چند رشته‌ای است، مرزهای کلاسیک دانش فرو می‌ریزد، محقق باید از دستاوردهای علوم مختلف بهره گیرد و با شرکت فعال و مشاهده مستقیم و عینی، زندگی مردم را به همان گونه که هست، ثبت کند. سپس آن‌ها را طبقه‌بندی و مورد تحلیل قرار دهد و سرانجام گزارش نهایی را تهیه کند.^(۹)

«در گذر از جامعه سنتی، به جامعه نوین یکی از مهم‌ترین مباحث جامعه‌شناسی امروز توجه به الگوی توسعه روستایی و نیز پدیده روستاشینی و توسعه روستایی، در همه کشورها می‌تواند باشد، بنابه استدلال «سمیرا مین»، درخصوص موضوع مهاجرت‌های روستایی مبدأ مهاجرت با هزینه‌های اجتماعی مواجه خواهد بود، از جمله فقدان رهبری آتی در روستا، بی‌ثبات شدن نهادهای اجتماعی و فرهنگی در جوامع روستایی را می‌توان نام برد.»^(۱۰)

«از طرفی کار مردم‌شناسی فرهنگی عمده‌تر بررسی ظهور، تحول و تأثیر فرهنگ در زندگی آدمی است. مردم‌شناسی فرهنگی که گاهی مردم‌شناسی اجتماعی نیز خوانده شده است، در پی آن می‌باشد تا تنوعات وسیع آداب و رسوم و صور گوناگون حیات اجتماعی را مخصوصاً در بین مردمی که دارای تکنولوژی ابتدایی هستند، با روشی علمی تحلیل کند.

همچنین، مطالعه عمیق مقولات اجتماعی چون تکنولوژی یا فرهنگ مادی و پویش اقتصادی، مؤسسات اجتماعی، زندگی زناشویی، نهاد دین، دولت، هنر، جادو، توانایی‌ها، تنوع رفتار و شکل پذیری طبع انسانی را بر عهده می‌گیرد و در مطالعات خود از داده‌ها و اطلاعات مردم نگاری کمک می‌گیرد. از طرفی مردم‌شناسی فرهنگی با زبان‌شناسی علمی نیز سروکار دارد و از نتیجه تحقیقات آن برخوردار می‌شود. بدین ترتیب؛ حوزه بررسی این شاخه از مردم‌شناسی، شامل همه دستاوردهای بشری یا نظام فرهنگ انسانی است.»^(۱۱)

پژوهشگران و جامعه‌شناسان روستایی می‌توانند به صورت موردی، مسائل فرهنگی اجتماعی، اقتصادی و جغرافیایی را مورد بررسی قرار دهند، تا در نقش یک برنامه ریز اجتماعی براساس نتایج بررسی‌های جامعه‌شناسی روستایی، در رفع دشواری‌های حیات روستایی، پیشرفت و توسعه روستا، با حفظ ساختار هویت روستا سودمند باشد.

در رابطه با شهرستان سوادکوه در سال های اخیر، علاقمندان به تدوین و انتشار کتاب های متعددی همت نمودند، از جمله:

مردم آلاشت و سوادکوه، کیوان پهلوان (۱۳۸۲).

فرهنگ و ادبیات جامع شهرستان سوادکوه، علی عسکری سوادکوهی (۱۳۸۷).

بررسی آداب و رسوم مردم سوادکوه، فریده یوسفی (۱۳۸۹).

سوادکوه سرزمین خورشید، احمد باوند سوادکوهی (۱۳۸۹).

ریشه های قومی و قبایل سوادکوه، ابراهیم درویشی (۱۳۸۹).

کتاب حاضر با توجه به تجربیاتی که، توسط محققان و اندیشمندان فرهیخته ایران در زمینه مسائل روستایی به دست آمده است تدوین می شود، اگرچه همه پدیده های اجتماعی مورد بررسی را در بر نمی گیرد؛ اما در تقسیم بندی مطالعات جامعه شناسی روستایی داده های دسته اول از نوع توصیفی و مردم نگارانه است که با روش ژرفانگر، به بررسی جامعه خاص با وسعت محدود و گروه های کوچک، با در نظر گرفتن جلیات زندگی موجود مردم، وقایع و آثار باقی مانده از گذشته و حال، و مطالعه ویژگی ها، تغییرات و دگرگونی های حاصل در محیط جغرافیایی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی زندگی مردم می باشد.

نکته مورد تعمق که در سال های اخیر مورد توجه و تشویق مراکز قانون گذار می باشد. تأکید بر پدیده بازگشت به روستا است که بدون توجه به آسیب های ناشی از افزایش حضور ساکنین غیربومی بر هویت و مقتضیات اجتماعی، فرهنگی و اعتقادی، اقتصادی و جغرافیایی منطقه در حال گسترش است.

سیاست های عمومی در سطح ساختاری و میانه، نقش مردم منطقه، در رابطه با موارد ذکر شده و ایجاد زمینه مناسب برای برنامه ریزی جهت آثار و نتایج این مسائل در حیات و هویت اجتماعی- فرهنگی- اقتصادی مالی دره و سایر روستاها با توجه به تغییرات ناشی از عصر صنعتی، مدرن و فرامدرن، هماهنگی میان خرده نظام ها در سطوح مختلف و استفاده از دستاوردهای محققان علوم اجتماعی لازم است.

از طرفی علاوه بر پدیده بازگشت به روستا تأکید بر پدیده توریسم و اکوتوریسم (طبیعت‌گردی)، ژئوتوریسم^۱ (زمین‌گردشگری)، بدون توجه به کارکردهای پنهان و نامناسب، و مدیریت نامناسب در حفظ ویژگی‌های هویتی روستا اثرات نامطلوب خود را در بلند مدت خواهد گذاشت؛ که توجه به آن جهت حفظ ارزش‌های طبیعی، فرهنگی و توسعه روستایی حائز اهمیت است.

مالی دره و نواحی اطراف آن، و در مجموع سوادکوه، مانند درختی است با ریشه‌هایی عمیق، فرهنگ مادی و معنوی هزاران ساله که احیاء آن توسط علاقمندان پژوهش و تحقیق جهت حفظ ریشه‌هایی که به تدریج در حال فراموشی است، در حکم ارج نهادن به فرهنگ، آیین، هستی و انسان است، لذا گام کوچک نویسنده در خصوص مالی دره به عنوان ده نمونه، معرف آبادی‌های اطراف آن از لحاظ فرهنگ و سنن و باورها و افسانه‌ها و..... که بخش جدایی ناپذیری از هم می‌باشند، فرصتی است برای پژوهندگان و اهل تحقیق، جهت ادامه و تحکیم پایه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی، سوادکوه و سوادکوهی‌ها.

منابع و یادداشت ها

- (۱) عسکری خانقاه (اصغر): «مردم شناسی (روش، بینش، پژوهش)»، انتشارات شب تاب، ۱۳۷۳، ص ۱۵۵.
- (۲) محمد صادق (فرید): «مبانی انسان شناسی»، تهران، انتشارات عصر جدید، ۱۳۷۶، ص ۲.
- (۳) ساروخانی (باقر): «روشهای تحقیق در علوم اجتماعی اصول و مبانی»، تهران، پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی چاپ دهم، ۱۳۷۷، ص ۳۱۹.
- (۴) ساروخانی، همان منبع، صص ۳۲۱-۳۲۰.
- (۵) نراقی (احسان)، ایتی (عطا): «نظری به تحقیقات اجتماعی در ایران»، تهران، نشر سخن، ۱۳۷۹.
- (۶) نیک خلق (علی اکبر): «فصلنامه پژوهشکده»، سال دوم، شماره دوم؛ تابستان ۱۳۵۷ ص ۶۳.
- (۷) طالب (مهدی)، عنبری (موسی): «جامعه شناسی روستایی»، دانشگاه تهران، ۱۳۸۴.
- (۸) ساروخانی، همان منبع، ص ۲۲۲.
- (۹) همان منبع، صص ۳۳۳-۳۲۲.
- (۱۰) زاهدی (محمدجواد): «توسعه و نابرابری»، تهران، نشرمازیار، ۱۳۸۲، صص ۱۳۸-۱۳۴.
- (۱۱) گارباینو (مروین): «نظریه‌های مردم‌شناسی»، تهران، انتشارات آوای نور، ۱۳۷۷، ص ۸.